СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLI. Ч. 66. Джерзи Сіті, Н. Дж., середа, 22 березня 1933.

VOL. XLI. No. 66. Jersey City, N. J., Wednesday, March 22, 1933. THREE CENTS.

ДОМАГАЮТЬСЯ АМЕРИКАНСЬКОЇ ІНТЕРВЕНЦІЇ В СПРАВІ НІМЕЦЬКИХ ЖИДІВ

НЮ ЙОРК. — Американський Жидівський Комітет і жидівська запомогова організація віднеслися до американського уряду у Вашингтоні з домаганням Жидів в Америці американської інтервенції в справі гнету Жидів з боку уряду Гітлєра в Німеччині. В меморіялі згадується за „варварські середньовічні методи", яких вживають у Німеччині проти Жидів. Американські Жиди заявляють, що вони піднесуть у цілім світі протест культурних людей проти „банд Гітлєра". Але заразом підносять, що не хочуть, щоби їх боротьба в обороні німецьких Жидів була просякнута „пасією та пімстою".

АНҐАЖУЮТЬ ЦЕРКВИ ДО ОБОРОНИ ЖИДІВ.

НЮ ЙОРК. — Жиди відбули конференції з бувшим ґовернором Ал Смитом, епископальним епископом Виліємом Менінґом і урядниками „Ґрейтер Ню Йорк Федерейшен оф Чорчес", а далі з комітетом, у якого склад входять католики й протестанти, щоби разом з ними запротестувати проти утиску Жидів у Німеччині.

На протинімецькім вічу в Медисон Сквер Ґарден виступлять в обороні Жидів попри рабіна д-ра Вайса визначні християнські провідники.

ВЗИВАЮТЬ УСІХ ЖИДІВ АМЕРИКИ ДО СПІЛЬНОЇ АКЦІЇ.

НЮ ЙОРК. — Рабін д-р Вайс взиває всіх Жидів, щоби піднесли голосний протест проти Гітлєра. Він каже, що ніхто не стане в обороні Жидів, коли самі Жиди не обєднаються для потреб оборони Жидів.

ХОЧУТЬ БОЙКОТУВАТИ НІМЕЦЬКІ ТОВАРИ.

НЮ ЙОРК. — Бувший посол і жидівський провідник, Вилієм Коґен, каже, що замало протестувати проти Німеччини словами, але треба її вдарити ділами. Тому „зрадником" треба назвати того Жида, що тепер купує німецькі товари.

ЖИДІВСЬКИЙ ГОЛОС У ЛЕҐІСЛЯТУРІ.

ОЛБАНІ. — Алберт Шанцер, демократичний посол з Бруклина, домагається в леґіслятурі ухвали резолюції, яка візвала би боронити американських Жидів, котрі перебувають у Німеччині, а котрих там переслідують.

БУДЕ 3.2% ПИВО.

ВАШИНҐТОН. — У сенаті перейшло остаточно 43 голосами проти 36 запроектоване палатою послів 3.2% пиво, себто таке, яке було перед прогибіцією.

ХОЧЕ УНЕЗАЛЕЖНИТИ СЕБЕ ВІД БАНКІВ.

ВАШИНҐТОН. — Президент Рузвелт і нова адміністрація хочуть стати незалежними від банкірів. І тому державна скарбниця видаватиме „бейбі бондс", себто державні бонди на малі суми, по $20 і $50, щоб усе населення могло взяти участь у купованню державних бондів, які будуть продавати на почті й в інших місцях до рук публики.

МОРАТОРІЯ НА ЛІЦИТАЦІЇ.

ОЛБАНІ. — Сенат ухвалив законопроєкт, який впроваджує однорічну мораторію на морґеджі. На протязі того часу не можна виставляти мешкальних домів на ліцитацію через незаплачення морґеджу. Виїмок становлять залеглі податки.

КОНҐРЕС ЗАСИПАНИЙ ПРОЄКТАМИ.

ВАШИНҐТОН. — На протязі перших 10 днів нарад нового конґресу внесено 3,845 законопроєктів.

КУЛИДЖ НЕ БУВ БИ КАНДИДУВАВ.

ФИЛАДЕЛФІЯ. — Про помершого бувшого президента Калвина Кулиджа говорили, що він кандидуватиме знову на президента в 1936 році. З оголошених секретарем Кулиджа листів виходить, що він не був би кандидував. В листі Кулидж зазначує, що його кандидатура та президентура накладае заВеликі тягарі на його приятелів.

ОБОРОНЯЄ РОЗБУДОВУ ФЛЬОТИ.

ВАШИНҐТОН. — Секретар маринарки Свенсон є за розбудову фльоти. Він каже, що з кождих $1,000 витрачених на таку розбудову, $850 іде на робітників, а $150 на матеріяли, себто на те, щоби допомогти ліквідації безробіття й збільшити збут товарів.

І СТЕЙТИ МУСЯТЬ ПЛАТИТИ ЦЛА.

ВАШИНҐТОН. — На інструменти, спроваджені з Німеччини Ілинойським університетом, наложив судовий уряд мито в сумі $1,603. Університет цло заплатив, але зробив відклик. Справа опинилася вкінці в найвищім суді у Вашинґтоні. Начайний суддя, Чарлз Гюз, рішив, що цловий уряд є в праві стягати цла й зі стейтів на річи, спроваджені з чужих держав. Мито накладае конґрес. Тарифа є нічим іншим, а управильненням торговлі з чужинецькими державами.

МОСКВА МАЄ ПОМОГТИ.

Колишній французький премієр Еріо розбалакався та розписався на всі боки. Очевидно, що при цьому не обходиться без... чудасій. Оце в „Петі Провансаль" появилася його стаття, в якій Еріо біжить за ілюзією французько-російської антанти. Він думає, що французька република і російська „республика" повинні порозумітися, поширити заключений пакт про неагресію на всі інші нації і в цей спосіб унеможливити всякі небезпечні та ворожі інтриґи Німеччини. Бо — каже Еріо — не можна віддаватися ілюзіям про добру волю теперішньої Німеччини, яка не хоче нічого іншого, як знищити всі договори. Щоби Франція не мала ніякої ілюзії, Еріо летить на... ще більшу ілюзію російської „республики".

ВСЮДИ ЇХ НЕ ЛЮБЛЯТЬ.

З Білґороду повідомляють, що на засіданні скупштини 62 посли внесли проєкт закона про видалення Єзуїтів з Юґославії. Проєкт стоїть у звязку з пастирським листом юґославянських епископів, спрямованим проти сокільських організацій. Проєкт домагається, щоби членів єзуїтського чину виселити на остров Ліссу, де кожний має мешкати окремо. Маєток чину має перейти на власність державного скарбу.

ЦІНА ПЛЯТИНИ КАТАСТРОФАЛЬНО ВПАЛА.

Плятина — цей найшляхотніший метал — значно втратила на своїй цінности. Ще в 1928 р. коштувала на лондонській біржі 1 його унція (31.1 грама) 30 золотих фунтів. Сьогодні коштує 5 зол. або 7 і пів паперових фунтів. Причиною цього є зріст продукції плятини в СРСР, Канаді, Південній Африці і в Колюмбії. Не меншою причиною є також те, що хемічний та електро-технічний промисл уживає тепер дешевших заступних матеріялів, як прим. „вольфрам-а" й інших.

ГРАБУНКОВИЙ НАПАД.

На Марію Дрозд і Катерину Чорну, робітниці фабрики тютюну у Винниках, напав на дорозі до Підборець якийсь волоцюга і зажадав грошей. Обі робітниці дістали того дня тижневу виплату і верталися до рідного села. Вони поставилися до опришка відпорно, а тоді він побив їх тяжко, відобрав їм гроші і втік до близького ліса. Поліція глядає за опришком.

НЕСОВІСНИЙ ПОЧТОВИЙ ПОСЛАНЕЦЬ.

Господар Яків Уйда в Білогорі (Вайсенберґ), пов. Городок Ягайлонський, що був громадським почтовим посланцем, отвирав американські листи й викрадав із них доляри. За те станув перед карним трибуналом у Львові й дістав 6 місяців вязниці при одночасному позбавленні горожанських прав на два роки.

ВІЧЕ З ПЕРЕШКОДАМИ.

В салі польського Сокола у Львові скликали вшехполяки віче, на якому промовляли сен. Ґломбінський і пос. Римар. В часі нарад вдерлася до салі бебістична боївка й викликувала заколот, наслідком чого прийшло до бійки. Вибили притім шиби в салі.

ДАЛЬШІ ВІДЧИТИ ҐЕН. СІКЕВИЧА ВІДБУДУТЬСЯ В ТАКИХ МІСЦЕВОСТЯХ.

У місяці березні: Бріджпорт, Конн., 22. Ню Гейвен, Кон., 23. Гартфорд, Конн., 24. Ню Бритен, Конн., 25. Бостон, Масс., 26, 2- год. пополудні. Менчестер, Н. Г., 26, 8 год. вечером. Вунсакет, Р. Ай., 27. Трой, Н. Й., 28. Когос, Н. Й., 29 Вотервліт, Н. Й., 30. Геркімер, Н. Й., 31. У місяці квітні: Бінґгемтон, Н. Й., 1. Скрентон, Па., 2 і 3. Олифант, Па., 4 і 5. Вилкс Бері, Па., 6 і 7. Елмайра, Н. Й., 8. Сиракюз, Н. Й., 9. Обурн, Н. Й., 9. Рачестер, Н. Й., 10. Бофало, Н. Й., 11.

ПОЛЬСЬКІ СТУДЕНТИ МІЖ СОБОЮ.

В другім домі техніків у Львові були збори кружка товариства людової школи, на яких переважали вшехполяки. Коли гурток т. зв. демократичної молоді покинув демонстраційно салю, на коридорі напали на них вшехполяки і побили. Студента Пузевича затягли до темної кімнати та побили до безтями. Мусіли кликати аж ратункову стацію, яка відставила його до дому.

ПЕС ШУКАЄ ЖЕРЕЛ ВОДИ.

Один мешканець громади Укле (Бельгія) бачив, як його пес в однім кутику города вигребував землю. Думаючи, що може там труп, почав копати в глибину і віднайшов жерело з дуже чистою водою. Те саме віднайшов його пес і в сусіда. Тепер його пес за 10 франків шукає кождому в його подвірю жерела води. До сьогодні він ще не змилив.

ЗА ПРИСВОЄННЯ КАВЦІЙ.

Апеляційний суд у Варшаві розглядав справу львівського адвоката д-ра Генрика Авіна, засудженого за присвоєння кавцій. Авін зачав видавати газету „Оборона", що мала боронити покривджених. А що потрібних грошей не мав, заанґажував службовців з кавціями, які присвоїв собі. Крім того продав машину до писання, позичену від фірми на пробу. Окружний суд засудив Авіна на два роки вязниці; апеляційний суд зменшив ту кару до половини.

ІСТОРІЯ ОДНОЇ БІБЛІОТЕЧНОЇ ПЕЧАТКИ.

При осінній ревізії 12. листопада 1932 р. у приватній біблієтеці (що обіймає понад 10 тисяч томів) студ. Я. Онуфрика в Пукові, рогатинського повіту, забрали були 10 белетристичних книжок і печатку бібліотеки через те, що крім напису на ній „Бібліотека Я. Онуфрика в Пукові" є на середині печатки тризуб. Поліція мотивувала конфіскату печатки тим, що уміщений на середині печатки тризуб є забороненний. (Печатка зроблена 1922 р.). Забрані книжки поліція на другий день звернула. Не звернула тільки печатки і книжки „Син України". Аж 6. лютого ц. р. прийшла печатка з повітової команди поліції до громади Пуків із дорученням звернути її адресатові. Отже по 3 місяцях вернулась печатка додому. Одначе „Син України" помандрував аж до Бережан, де мандрували вже кілька разів книжки цієї бібліотеки, звідкіля по кількох місяцях поверталися звичайно всі здорові додому.

ПОХОРОН З ПЕРЕШКОДАМИ.

В Сасові, пов. Золочів, відбувся недавно похорон 9-місячної дитини Мих. Василишина, члена секти дослідників св. Письма, при участи 25 членів тоїж секти з околичних сіл. Ховали дитину на основі церемоніялу секти, отже несли домовину на цвинтар, співаючи релігійні пісні. Коли похід знайшовся на ринку, юрба з кількасот осіб відобрала тіло дитини і занесла до церкви, де місцевий священик покропив мерця і при участи церковного братства поховав на цвинтарі в Сасові. Дитину мама без відома батька охрестила була в церкві. В часі відбирання трупа кількох членів секти побито.

ЗА НАМАГАНЕ ПЕРЕКУПСТВО.

Апеляційний суд у Львові займався справою адвоката д-ра Ст. Грабара з Коломиї, що стояв під замітом намаганого перекупства скарбового урядовця. Д-р Грабар заявив, на основі акту обвинувачення, одному із своїх клієнтів, дідичеви Кшиштофовичеви, що перекупить радника скарбового інспекторату, Функельштайна. Потягнений до судової відповідальности дістав кару 3 місяці вязниці. Апеляційний суд затвердив цей присуд, однак найвищий суд зніс його і наказав нову розправу. Апеляційний суд засудив його вдруге на 3-місячну вязницю з припиненням на три роки.

ТУРИСТИЧНІ ПОЇЗДИ.

„Нарти—Брідж", якою то назвою охрестили в Польщі дешеві туристичні поїзди, здобули приступом симпатії міщухів. Як подає „Курєр Поранни", управа залізниць, кермуючись передовсім великою доходовістю цієї імпрези, задумує утримати цей рід туристичних виправ як постійну інституцію зимою і літом. Плянують не тільки значно поширити обсяг тих прогульок, але що найважніше — поїзди малиб відходити вже в суботу пополудні.

Досі ґенеральна прокураторія противилась улаштуванню нічліґів у вагонах, спираючись на збільшену відповідальність залізниці в такому випадку. Тепер — як подає авторитетний інформатор „Курєра П." — вдалось винайти концепцію, яка узгідноє застереження прокуратури з нічліґами. Цю концепцію розглядає тепер централььна залізнича влада у Варшаві.

ПЕРЕПАЧКОВАНІ ЗАПАЛЬНИЧКИ.

Ґранична сторожа у Львові арештувала Ґізелю Беркович із Знесіння та Каз. Бялковського з Левандівки, знайшовши при них 600 запальничок, перепачкованих з Німеччини. Запальнички сконфісковано, а арештованих передано слідчому судді.

ДВОЄ ДУТЕЙ УТІКЛИ ЧЕРЕЗ ДНІСТЕР ДО РУМУНІЇ.

З Кишенева повідомляють, що два хлопці, Омелян Ірієнко у віці 11 років і його 8-літній брат Павло Ірієнко, втікли через Дністер до Румунії. Вони походять з громади Дубашани. До Румунії втікли, бо їх тата й маму большевики вислали на Сибір. Вони чули, що інші втікають, то й вони втікли.

АНҐЛІЯ ПРИПИНИЛА ПЕРЕГОВОРИ З РОСІЄЮ ПРО НОВИЙ ТОРГОВЕЛЬНИЙ ДОГОВІР

ЛОНДОН (Анґлія). — Заступник секретаря справ закордонних, капітан Іден, повідомив парлямент, що анґлійський уряд припинив переговори з радянським урядом у справі заключення нового торговельного договору. Ця заява стрінула загальне признання більшости членів парляменту. Лише лідер опозиції, член партії лейбористів, Лендсбурі, висловився проти розриву з большевиками.

Капітан Іден повідомив парлямент, що британський посол у Москві не може дістати дозволу на побачення з чотирма арештованими інжинірами фірми Метрополітен-Вікерс, а також ніхто не може дізнатися, за що властиво тих інжинірів арештовано. Можна навіть сумніватися, чи над ними буде переведений суд узагалі. Розрив цих переговорів з большевиками наближає загальний розрив Анґлії всіх своїх зносин з большевиками. Це також відібється неґативно над большевицькими стараннями у Вашинґтоні, щоб Америка признала радянський уряд Росії.

ҐІТЛЄРІВСЬКИЙ ТЕРОР У НІМЕЧЧИНІ.

БЕРЛІН (Німеччина). — Новий німецький парлямент буде засідати кілька днів, а може лише кілька годин, бо канцлер Гітлєр постарається якнайскорше добитись від парляменту диктаторських повновластей правити Німеччиною до 1937 року, коли мають прийти вибори до нового парляменту. Після одержання диктаторських повновластей Гітлєр негайно припинить засідання парляменту до особливого розпорядження про скликання його „в разі потреби".

В цілій Німеччині гітлєрівці збільшують терор. Всіх противників гітлєризму переслідують, а лідерів ріжних партій та груп уже майже всіх поарештовано. З арештованими поводяться в жорстокий спосіб. Арештованих є так багато, що уряд починає організувати для них концентраційні табори. Багато визначніших німецьких політиків та вчених і громадських діячів утікли за кордон, ратуючись від переслідувань.

Особливо дістається Жидам, яких гітлєрівці переслідують немилосердно. Жидівським професіоналістам, як, наприклад, адвокатам, лікарям і навіть суддям заборонено практикувати. Більшість домів визначніших жидівських діячів, письменників, учених, купців і т. п. розгромлено „ревізіями" гітлєрівських ударників. Переведено ревізію навіть у домі світової слави вченого, Айнштайна.

КИТАЙЦІ НЕ ХОЧУТЬ УСТАНОВЛЮВАТИ НЕВТРАЛЬНОЇ СМУГИ.

ТІЄНЦІН (Китай). — Китайський уряд відкинув предложення Японців установити невтральну смугу здовж манджурсько-китайського кордону. Тимчасом Кай Шек далі посилає китайські війська до північного Китаю, сподіваючися силою спинити наступ Японців на Пекін, колиб вони такий наступ почали.

Та позатим у Китаю мало хто вірить, що Японці підуть на нову авантуру й захочуть захопити північний Китай. Китайці сподіваються, що нарешті прийде до переговорів про замирення між Китаєм та Японією.

ХОТІВ УБИТИ МАРШАЛА ЧЕНҐА.

ШАНҐГАЙ (Китай). — Один Китаєць кинув бомбу в сад при будинку, в якому жиє маршал Ченґ Ґсіолінґ, котрий не зміг оборонити провінції Джеголь від японського наступу. Бомба ця була призначена для нього як кара за те.

Вибух бомби був сильний, але шкоди він заподіяв небагато. Самого маршала Ченґа в той час не було дома.

ХОТІЛИ ВБИТИ ГІТЛЄРА.

МІНХЕН (Баварія). — Начальник баварської поліції, Гімлер, каже, що в Мінхені була зроблена підготовка вбити Гітлєра, коли він виїздив з дому на летничє поле, щоб летіти до Берліна. Поліція одержала повідомлення, що три особи на автомобілі зі знаком Берліна підїхали до памятника на шляху Гітлєра й положили біля нього три бомби.

Коли поліція зявилася на вказане місце, то вже там нікого не було. Поліція й німецький уряд кажуть, що це російські чекісти хотіли вбити Гітлєра. Два з тих, що були в автомобілю, говорили по російськи.

ЗАНЕПОКОЄНІ ПРУСІЯНІЗМОМ.

ЛОНДОН (Анґлія). — Ліберальні ґазети пишуть тепер багато про відродження прусіянізму у Німеччині. Вони занепокоєні тим, що дальший розвиток прусіянізму та його ідей загрожує істнуванню демократії взагалі. Преса вважає, що вина в цьому Анґлії, яка по війні вела занадто прихильну до Німеччини та Прусії політику, що дало прусіянізмови багато надій.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіти і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

За оголошення редакція не відповідає.

ЗДІЙМАЮТЬ ПОЛУДУ.

Американський Леґіон! Як багато говорить ота назва сама за себе! Цеж значить геройство, самопосвята й смерть соток тисяч найкращих американських синів! Та в природі буває часто таке, що можна подибати хробака й у найкращій квітці. Таке є й з Американським Леґіоном. Тільки ціла біда була досі в тім, що мало було таких людей, котрі мали відвагу заглянути правді в очі й вказати на того хробака. Поправді, це й не було легко, а навіть лячно. Бо якжеж можна, мовляв, виступати проти тих, що віддали за край все, що мали найдорожчого? І так приголомшувано кожду опозицію.

Вкінці стало вже загально відомим, що саме ті, котрі найбільше покликуються на пролиту кров, навіть одного вистрілу не віддали, ні боєвого фронту не бачили і є властивими ворогами Американського Леґіону, бо саме вони наносять йому нечесть. Та мало було людей, котрі малиб відвагу про це публично говорити й писати. Американський Леґіон розрісся у велику машину, удержував у Вашинґтоні лабіїстів, котрі прямо тероризували конґресменів і сенаторів, коли була в конґресі мова про справу допомоги ветеранам.

Дійшло вкінці до того, що хоч допомога ветеранам уже тепер забирає одну четвертину цілого державного буджету й зростатиме з кождим роком чимраз більше, ветерани розпочали акцію неґайної виплати бонуса в готівці в часі, коли Америці довелося переживати найбільшу в історії крізу.

Треба признати бувшому президентови Гуверови, що він мав відвагу здержати вчасти наступ Американського Леґіону на державну касу, а властиво на податковців, себто на американський загал, який був би змушений ті домагання покрити. Але доперва нова адміністрація пішла дальше й торкнулася коріня лиха. І за те треба дати президентови Рузвелтови признання, що він взявся за таку непопулярну справу як розслідження справи допомог ветеранам. Тепер вона мусить бути розсліджена, бо державна каса виплатить цього року на допомоги ветеранам якого пів міліярда долярів менше, ніж було до цього часу. І це є добре, що буджетовим директором є Л. В. Доґлес, сам ветеран світової війни, сам хоробрий жовнір. Тепер доперва є надія, що патріотичній орґанізації, якою є Американський Леґіон, привернеться повний престіж, коли вона заступатиме інтереси дійсно потерпівших на війні й дійсно потребуючих ветеранів. На тім зискають патріотичні ветерани й Американський Леґіон, а з ними і ціла американська нація.

ІНТЕРВЮ ПОСОЛКИ РУДНИЦЬКОЇ В ІТАЛІЙСЬКІЙ ПРЕСІ

Римський фашистівський часопис „Іль Пополо ді Рома" приносить сьогодня (5 березня 1933 р.) інтервю з посолкою Рудницькою. Наводимо його тут в перекладі, підкреслюючи, що кожна замітка чи стаття на теми закордонної політики в столичній пресі мусить обовязково переходити через італійське міністерство закордонних справ і тому поява інтервю п. Рудницької набирає певного симптоматичного значіння зацікавлення нашею долею. Не тішмося тим занадто, бо в остаточному висліді наша доля залежатиме лише від нас самих, але ствердимо ще раз, як ростуть зацікавлення й симпатії в світі до нашої справи.

Інтервю поміщено під наголовком „Болі й надії українського народу. Інтервю з посолкою до польського сойму, М. Рудницькою".

— В Римі знаходиться п. Рудницька, посолка до польського сойму. Вона репрезентує, разом з 21 іншими послами, компактну масу 7 міліонів громадян (хоча Поляки зменшують цю цифру до 5 міліонів), що жиють на південно-східній території нової польської держави. Пані Рудницька, яка в характері представниці Українського Парляментарного Клюбу представила численні петиції в Лізі Націй, була така ласкава дати нам кілька пояснень щодо українського руху, ще **не досить знаного** в Італії (підкреслення моє — Е. О.).

Ціль українського руху — сказала нам п. Рудницька — є очевидна. Український нарід хоче витворити незалежну державу, яка охопила би більше-менше всі території з більшістю українського населення, які знаходяться тепер поділені між Союзом Радянських Републик (650,000 кв. кільометрів і 33 міліони Українців), під Польщею (135,000 кв. клм. і майже 7 міліонів Українців), під Румунією (Буковина й Бесарабія з 1 міліоном Українців) і під Чехословакією (Закарпатська Україна з 600,000 Українців). Отже нашим **ідеалом** (підкреслення в часописі) є обєднання всіх українських земель в одну національну державу. Проте найбільшу вагу ми надаємо особливо тій українській території, котра знаходиться тепер під Совітами, а потім тій, що знаходиться під суверенітетом Польщі та що на протязі десятиліть відгравала ролю українського Піємонту й могла би ще й тепер служити осередком для орґанізації українських національних сил проти московського імперіялізму, що поширюється під прибраним виглядом комунізму.

— Таким чином для Українців головним ворогом є московський (російський) імперіялізм?

— Саме так. Наше серце бється в Київі, де його шматують червоні варвари.

— В московсько-українській війні, в 1919—1921 роках, десятки тисяч нашої кращої молоди принесли себе в жертву ідеї національної української держави. Ці жертви не можуть бути марні. Визволення України зпід Росії є неминуче; воно є лише питанням часу, якоїсь нової війни, чи нової революції, яка мусить прийти по теперішній ідеольоґічній і економічній поразці большевизму.

— А щож з тими українськими землями, які загарбали інші держави?

— Мирові трактати, що поділили Україну між три ріжні держави, є занадто несправедливі, щоби бути вічними. Ми підтримуємо всіми нашими силами ревізіоністичну ідею, яку підпомагає з такою шляхотністю духа і політичною інтуіцією Італія, — і то тим більше, що наприклад Східня Галичина була віддана Польщі Радою Амбасадорів ... під певними умовами, ... Польща ніколи не дотримувала.

— Таким чином Польща порушує ті самі трактати, які проголошує непорушними?

— Саме так. Наприклад, вона зобовязалася дати Східній Галичині „режім автономії", як висловлювався текст рішення Ради Амбасадорів (15 березня 1923 р.): — „Приймаючи на увагу, що Польщею визнано, що, наскільки йде про Східну Галичину, умовини **роблять необхідним** (підкреслення часопису) режім автономії". Але Польща нічого з того не дотримала.

— Як представляється в цім моменті політична ситуація українських земель у Польщі?

— На жаль, Польща не лише не виповнила своїх інтернаціональних зобовязань, але взялися навіть нищити всі ті здобутки публичного й інтернаціонального права, що їх українське населення було вже здобуло під Австрією. Досить було би, щоби в тому переконатися, переглянути лише всі ті численні українські петиції, які знаходяться поховані в архіві Ліґи Націй. Тепер також Комітет Трох студіює одну українську петицію про знущання польської поліції над українськими політичними вязнями, другу — про нищення українських кооператив, — економічної підстави життя українського народу, третю — про польський закон, що має на меті знищити останні школи з українською мовою навчання.

— Як жеж українське населення на те реаґує?

— Можу лише сказати, що напруження відносин є дуже сильне. Особливо молодь є цілком опанована антипольським духом, що виявляється в революційних актах і постійних саботажах, на котрі поліція відповідає репресіями, а ці — в свою чергу — викликають дальше загострення відносин.

— А тимчасом польському урядови випадало би, мабуть, сприяти українському рухови, який є скерований проти Москви?

— Наша довга історія і особливо досвід останніх дванацятьох років виказують цілком ясно, що польські уряди ніколи не розуміли справжнього значіння й ваги українського руху для самої навіть Польщі. Польща завжди намагалась погодитися з Росією коштом України. І теперішній недавній пакт ненападу, заключений межи Польщею й Росією, має на меті сконсолідувати лінію поділу, встановлену в Ризі 18 березня 1921 р.

— Ще одно питання. В яких відносинах стоїть український ... щодо панславізму?

— Ми є Славяни, але ми є рішучо проти панслявізму, що для нас персоніфікується московською геґемонією. Впродовж цілої нашої історії український нарід мусів боротися за свою свободу проти геґемонічних плянів двох славянських народів — Росіян і Поляків. І потім, після російської революції, коли після двох століть гнету відродилася вільна українська держава, — єдиною европейською державою, що відмовилася приняти дипльоматичне українське представництво й ніколи не хотіла визнати українських пашпортів, була славянська держава, а саме — Югославія, занадто зацікавлена в існуванню великої Росії й тому ворожа українській незалежности...

Евген Онацький.

ДЕЩО ПРО ПРАЦЮ НАД ПІДНОШЕННЯМ „ПРИНИЖЕНОГО МАЄСТАТУ".

Хоч для відповідальної провідної частини нашого народу по цей бік Збруча, привичаєної від довгих років до парляментарних форм життя, цілком ясно, який державний устрій після большевиків повинен повстати на українських землях, що входять нині в СРСР, то поважні дискусії на цю тему, дискусії академічні як по змісті так і по формі, були завжди бажаними.

Не того, видно, хоче маленька ґрупка еміґрантів, що взялася скрізь за всяку ціну та всякими способами пропаґувати творення монархії на Україні з п. П. Скоропадським як гетьманом на чолі. Акція цієї ґрупи починає розвиватись і в краю.

Її впливи в краю малі, бо важко, щоб „Хліборобський Шлях" з дивним закликом „До згоди!" якогось М. Грабини переробив когось з Українців на монархіста. Та й не смачно читати, наприклад, таке речення: „Себто інакшими словами кажучи, панував погляд, що суверенність (верховна влада) **т. зв. народу** (підкреслення наше. — Як. Т.) тільки"...

Або хіба не наівно виглядає там таке: „що ввесь свій запал, ідеалізм, досвід і знання хочуть віддати важкій консервативній праці над піднесенням тепер приниженого Маєстату Української Нації". Чи той маєстат має підносити п. П. Скоропадський, що свій щоденник пише мовою московською? Невже у нікого з панів із „Хліборобського Шляху" не виринало питання, що це значить? Певно п. Скоропадський, бувший царський ґенерал, аристократ, знає ще й інші чужі мови, але щоденник свій пише мовою, для нього мабуть найближчою, бо московською.

Ця московська мова у щоденнику не випадок! Ні! Розумів же п. Скоропадський, що щоденник пише для найближчого покоління, для історії. І хто знає, чи не хотів він дати до рук майбутнім московським історикам зайвий раз арґумент, що, мовляв, „українци отлично понімають по русскі (по московському) і что даже гетьман України П. Скоропадскій свой дневнік пісал по русскі". Все може бути... І невже таким чином він може підністи маєстат української нації?

Нема сумніву, що якби п. Скоропадський почував себе українським монархом, то неміг би він в одному місці своєї розмови з управителем канцелярії голови ради міністрів Мадярщини висловитись так (цитую за щоденником п. Скоропадського): „іменно об етіх орґанізаціях я только что вам **докладивал"** (підкреслення наше. — Як. Т.). А може це теж піднесення приниженого маєстату української нації?

Шкода, яку приносить акція прихильників п. Скоропадського за кордоном, велика. Не повертаючись до того, що вже було в „Ділі" з нагоди дивоглядних інформацій у журналі "THE INVESTIGATOR," приглянемося, які неґативні наслідки може дати неправдива, побудована на возвеличуванні бувшого гетьмана Скоропадського, пропаґанда серед чужинців.

Найшвидше про журнал "THE INVESTIGATOR". зоговорив ґенерал Денікін у ґазеті „Последнія Новості", ч. 4277. Пригадуючи про „карательні" експедиції, реквізиції та про стихійні повстання українських селян за фатального гетьманування п. Скоропадського, ґен. Денікін чорним на білому доказує, що гетьман Скоропадський ні одного дня не бився з большевиками та й що повалили його не большевики, а саміж таки Українці. Щож це за нарід український в уяві чужинця, що зовсім недавно „вибрав" собі гетьмана, а потім так нагло його скинув!?

Це подібне на інформування чужинців одним нашим професором, мабуть невільним прихильником гетьм. Скоропадського. В одному журналі, призначеному для чужинців, цей професор пише: ...„але революційна жага знову довела при кінці 1918-го року до перевороту. Уряд гетьмана був скинений, а на його місце знову стала... Українська Народня Республика". Щож це за нарід, питаємо ми вдруге, що жиє і ділає під впливом жаги!? Добра пропаґанда!

По Денікінови озвався нинішний „московський ґенерал-ґубернатор" на Україні, тов. Петровський. На одному із засідань останньої сесії ВЦК-у він у дуже легковажній і жартобливій формі говорив про зазіхання п. Скоропадського на престол України, на підставі інформацій певно "THE INVESTIGATOR"-а. Чи так бояться, справді, большевики п. Скоропадського, що згадують про нього аж на засіданні ВЦК-у? Ні, та й ще раз ні! Це тільки маневр, маневр, щоби залякати підяремних Українців, щоби спаралїжувати їх постійний опір большевикам... Не забувайте, мовляв, хто по нас може прийти.

Там, на українських землях, по той бік „китайського муру", свідомість національної відрубности українського народу від московського так просякла у саму гущу народніх мас, а економічне визискування України Москвою так далося всім у знаки, що ми мабуть не помиляємось, коли скажемо, що нині вже й деяка частина українських рядових комуністів у випадку якоїсь завірюхи в середині СРСР, чи конфлікту назовні, сталаб вагатися у своїй вірі в комунізм.

На Україні ще дуже памятають про Скоропадського і знають, що на Україну він прийшов би з тим, щоб „біть без разбора". Тому то для застрашення підяремних Українців і отих так званих „ворогів з партійним білетом" (є вже й такі!) комуністи пригадали про п. П. Скоропадського аж на засіданні самого ВЦК-у.

Як. Т.

(„Діло").

ВІДОЗВА

ДО ОДНОСЕЛЬЧАН З СЕЛА ЯСЕНІ, ПОЧТА ПЕРЕҐІНСЬКО, ЗАХІДНЯ УКРАЇНА.

В далекій гірській закутині в Карпатах в забутім всіми Ясені завдяки невсипущим заходам ідейних одиниць розпочато будову дому читальні „Просвіти".

Хата вже під дахом. Всі можливі засоби вичерпані, в касі ні сотика, а тут ще до викінчення будови бракує вікон, дверей, повали, долівки, окуття, печей і т. і.

Проте просимо Вашу Достойність о лепту-жертву на довершення будови.

Кожда хочби найдрібніша жертва дуже пожадана.

Просимо також о збірку між своїми знакомими. Просимо дуже хочби о найменші жертви, бо время дуже люте.

Жертви просимо слати на руки о. Осипа Макаревича, голови, або Демка Василевича, скарбника читальні.

За Виділ Читальні „Просвіти" в Ясені:
голова: **о. Осип Макаревич,** парох; скарбник: **Демко Василевич,** господар; секретар: **Андрій Липовський,** господар.

В. Кедровський.

ПАМЯТИ ВЕЛИКОГО АРТИСТА

(Спомин з минулого).

Були часи до першої революції 1906 року, коли в Росії не було ніякого українського періодичного друкованого слова, а час від часу видавано лиш альманахи та книжечки. Але живого щоденного, чи щомісячного друкованого слова не було. Велика Україна була з завязаними устами для свого рідного слова. Його можна було почути лише по селах та в містах серед найбільше свідомої української інтелігенції, або в тих родинах, які ще не пірвали були своїх звязків з селом та які ще не звикли говорити російською мовою. Тоді, як кажуть, була мода на ріжні аматорські представлення в школах, в приватних домах, в маленьких клюбах і т. п.

У нас, на степовій Україні, найбільше ставлено „малоросійські" представлення по школах, клюбах і приватних домах у містах; а в селах українська молодь, де лише могла й мала до того сили, також ставила песи, але вже виключно українські, бо російських український селянин не розумів. Отся „мода" не представлення, особливо „малоросійські", зросла найбільше після того, як такі представлення започаткували були в Київі українські провідники. Вона як „пошесть" захоплювала українську молодь, котра зпочатку несвідомо бралася до праці, яка мала потім велике значіння для національного виховання українських народніх мас.

В часі науки переважно в середніх школах роблено шкільні представлення два-три рази на рік, а потім уже на вакаціях учні старалися влаштувати такі представлення в себе вдома по селах, чи на хуторах, чи в панських дворах, не так для народу й для мас, як для задоволення свого власного бажання показати себе, пописатися своїми артистичними здібностями й т. д. Пізніше такі аматори поволі приходили до свідомої праці в таких „любительських" представленнях, поширюючи серед українського народу зразки його літературної мови, показуючи йому в ліпших формах його власне народнє мистецтво, його побут, ставлячи перед ним певні соціяльні проблеми й вказуючи на розвязання їх, як вони представлені авторами в песах.

—o—

На передодні революції 1906 року вже було створено чимало таких аматорських труп по ріжних школах у містах, а навіть по селах, які складалися з селянських дітей, що вчилися по містах. Очевидно тоді вибір пес був дуже обмежений, бо крім звичайного дозволу цензури на друк песи треба було ще кождого разу добитися дозволу від місцевої та повітової, а то й ґуберніяльної влади на виставу песи, коли її ставлено в селі. Влада ріжними способами старалася не допустити до вистави пес, які мали в собі ідейний характер, або мали занадто яскраву українську національну тенденцію.

Влаштовуючи такі представлення, аматори обовязані були брати певний вступ до їх „театру", але ввесь дохід з білєтів мусіли віддавати державі на фонд „Ведомства Імператріци Марії". Це був добродійний фонд. Всі витрати в театрі, як на декорації, костюми, перуки, друкування білєтів, оголошень, афішів і т. п., треба було покривати з інших джерел. Отже властиво таку виставу доводилося оплачувати самим аматорам. Аматори не лише не отримували нічого за свій труд, але навпаки, завжди, а частенько таки значно, платили за свій попис на сцені.

Для аматорів Українців джерелом їх інспірацій був українських театр М. Кропивницького, де були зґуртовані найліпші українські сили. Також багато штовхали молодь на українські представлення й такі трупи як Гайдамаки, чи інші. Коли я доростав уже до такого віку, що вже чув гін виступати на сцені з іншими аматорами, на Україні театр Кропивницького домінував над усім театральним життям і до нього всі аматори та артисти тоді молилися. „Так поставив це Кропивницький", або: так „відіграв цю ролю М. Садовський", чи „відіграла Заньковецька" й т. п. — було мірилом артистичного успіху й законом, як треба ставити песу, чи відіграти якусь ролю.

Звичайно так лише говорилося, а на ділі всім було далеко до дого, що давали першорядні українські артисти, що і як вони представляли. Але серед нас, аматорів, тоді було так, як серед військових, де кожен хоче бути Наполеоном, і коли він найменше знає військову штуку, то найчастіше покликується на Наполеона. Такими Наполеонами для нас, аматорів, були тоді Кропивницький, М. Садовський, О. Саксаганський, І. Карпенко-Карий, М. Заньковецька, Тобілевичка, Мова, Левицький, Ласкавий, Певний, Чичерський та інші артисти, що вже мали широко відомі імена.

* * *

(Далі буде).

Жінка (до чоловіка): Мені здається, що ти часом волів би, щоби я вийшла була за іншого мужчину, а не за тебе.

Чоловік: Небилиці говориш! Я не маю ворогів!

—o—

Молодий слідчий суддя: ...отже обвинувачений кинув у вас одним томом енциклопедії та поцілив у голову? Котре то видання було?

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА.

Дня 10. березня помер нагло **Василь Щерба,** член 120 відділу У. Н. Союза в Аликвіпа, Па.

Покійний походив зі села Пшеничники, повіт Товмач, Західня Україна. Прожив 54 роки. До У. Н. Союза вступив у 1924 р. Оставив жінку й одну дочку в краю.

Покійний не робив три роки і дуже бідував, а Братство св. о. Николая, 120 від. У. Н. Союза, ратувало його до останньої хвилі, щоби вдержати його при орґанізації.

Похороном занявся уряд Братства. Члени і приятелі віддали ґромадно Покійному останню прислугу.

В. Й. П.

Михайло Бац, секр.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

PHILADELPHIA, PA.

On Towards Our Goal!

In the "Philadelphia Gazette Democrat" of March 12, 1933, the Ukrainian readers will be surprised to find a full page of news devoted to the coming production of the famous opera, "Mazeppa" to be given by the Ukrainian Art Theatre at the Philadelphia Academy of Music, March 24, 1933.

Similar news are to be found in every American newspaper of Philadelphia with big headlines about the coming opera.

It, in itself, is a proof how much more interest the American public shows in our important affairs than we ourselves do.

Why is it so?

By one glance at the libretto they realize that the opera "Mazeppa" is not merely one of the everyday plays, but something out of the ordinary—Ukrainian opera with a complete cast of opera singers.

The Ukrainian Art Theatre, under the directorship of Dimitri Chutro, has accomplished something we should well be proud of.

The New York performance brought more publicity than any paid advertising could have ever done for us.

We have gained a worth while purpose.

We have supported and given the Ukrainian Art Theatre a chance to acquaint the American public with the Ukrainian past history; character and customs of the people; the beauty of Ukrainian art and culture; and last, but not least, show the American public that Ukrainian people can work in unity and boost their own.

Gloria Kinash Gallan.

—o—

ЧЕСТЕР, ПА.

На допомогу Виставі.

Тут відбувся в Українськім Народнім Домі концерт, присвячений п. В. Авраменкові, з якого дохід пішов на „Світову Виставу. На концерті було багато Американців, а найбільше вчительок американських шкіл, до яких ходять українські діти. В концерті взяли участь танцюристи з Филаделфії і Честер під проводом п. Михайла Лаврика. До танків приграваіа українська орхестра п. Михайла Єдинака.

Виступило теж зі своїми продукціями Співацько-драматичне Товариство ім. Лисенка з дірігентом о. П. Білоном.

Про значіння українських танків виголосив реферат по англійськи п. Іван Гринишин.

Підчас концерту зложили на покриття коштів української участи у Світовій Виставі слідуючі: о. П. Білон $2; по $1: Михайло Тершовський, Микола Рубаш, Михайло Єдинак. Разом з дрібними жертвами зібрано $13.61. Чистого доходу з концерту було $17.70. Разом вислано до Виставового Комітету в Шікаго $31.31.

Михайло Тершовський.

—o—

ОБУРН, Н. И.

На допомогу Виставі в Шікаго.

На нарадах Українського Американського Ситизенського Клюбу рішено на внесення уряду Клюбу віднестися до місцевих організацій з просьбою допомогти Світовій Виставі в Шікаго.

Уряд справу виконав, як було ухвалено. Українську культуру, яка буде зарепрезентована на Виставі, поперли жертвами слідуючі: Українсько-Амер. Ситиз. Клюб висиґнував $15; Українсько-Амер. Ситиз. Клюб Жіночий $10; Товариство Запорозька Січ, від. У. Н. Союза, $10; Братство св. О. Николая, від. У. Н. Союза, $10; Сестриство Преч. Діви Марії, від. У. Н. Союза, $5; Тов. св. Володимира, від. Провидіння, $5; Лев Зобик зібрав на своїм 25-літнім ювилею подружого життя $6. — Разом зібрано $61. Гроші зібрав касієр Клюбу С. Зановяк і вислав до Виставого Комітету в Шікаго.

За Уряд Укр. Амер. Ситиз. Клюбу:

Михайло Яхвяк, предс.;
Семен Зановяк, касієр;
Еміліян Саварин, секретар.

ПОДЯКА.

Я, нижче підписаний член від. 131 У. Н. Союза в Мускіґон Гайтс, Міш., складаю щиру і сердечну подяку головним урядникам У. Н. Союза за уділення мені запомоги з фонду запомогового в сумі $50, котрі мені і моїй родині стали великою поміччу в моїм тяжкім нещастю. Бажаю, щоби У. Н. Союз став в короткім часі стотисячним батьком української еміграції в Америці.

Теодор Бойко.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

УКРАЇНСЬКІ ГОДИНИ НА РАДІО.

У „Свободі" з 10 березня вичитав я в дописі в англійській мові про українську годину на радіо в Клівленді.

Отсе спонукує мене забрати голос щодо українських годин на радіо взагалі. Кожний з нас, Українців, хотів би, щоби ми мали такі години, але тільки тоді, коли би вони приносили честь українській культурі. А я думаю, що воно так не є з тими годинами, принаймні з багатьома.

Аранжери тих годин мають дуже часто тільки бизнес на думці, а часами під покришкою української години перепачковується навіть большевицьку пропаганду. А найгірше в тім те, що й бизнес і пропаганду ведуть дуже часто при помочі наборзі недоладно зліпленої й зле виконаної української програми. Виступить якась слабенька собі мандолінова орхестра, ще слабший хор і такісамі солісти, і з того твориться українську годину. З таких годин пожитку нема. Їх не будуть слухати не то чужинці, а навіть свої, що дорожать своєю піснею і музикою.

Українських годин нам треба, але їх повинні влаштовувати такі люди, що розуміються на українській штуці й нею дорожать. Такі години повинні бути під доглядом наших громадських установ на місцях. І коли ми маємо по місцях, як от у Клівленді, два гарні церковні хори, то їх треба обєднати для виступів в українських годинах і спільними силами виступати з чимсь таким, що приносило би славу українському імени й українській культурі.

Іван Трембляк,
Клівленд, О.

PRESS REPORTS ON UKRAINE AND UKRAINIANS.

IN NATIVE COSTUMES.

Sullivan had been to both the Ukrainian light opera given at the Auditorium on Sunday evening and the concert of the Winnipeg Symphony Orchestra on Sunday afternoon, and he had come round to my suite-in-one to divest himself of his enthusiasm and indulge in anything that was waiting to be uncorked.

He mused as he held the glass between an eye and the light, and squinting at it appraisingly said, "Thim Zaporogians Beyond the Danube must be gay-hearted lovers. An' that's ilegant stuff."

"With more in the bottle it comes out of," says I.

Sullivan gazed at me disgustedly as he has his glass refilled.

"It's yoursef is that ignorant," he said. "Have ye never heer'd tell of the river called Danube?"

I said it was where the blues come from; but this Sullivan ignored.

"They're the people that have a rale art because it's an art the world can onderstand without knowing a word they say. I listened to thim and I knew no more what they said than would an Arran lad if you talked English to him. But you knew just as well when they were making love to one another, or when they were fighting or praying, as you knew when we're doing all three at the same time back home in Connemara. That's art, I'm afther telling ye. And the Ukrainians gave it to us dressed in their lovely costumes.

"I'm thinking that it's a great pity for the worrld that people have been given up their old and native costumes. Those Ukrainian women were lovely in their beaded headdresses, their embroidered coats, their colored ribbons, their hand-worekd bibs, their striped petticoats, and, as I noticed, their silk stockings. There wasn't an ankle that you wouldn't travel down the road to look at again. And sure that's art, for isn't it natural? No wonder those Ukrainian boys made love and fought and got drunk over and sang to their girrls so bewitchingly dressed. You didn't have to know what they were saying to see what they were doing. There were eighty or more of thim on the stage, making a picture, all colored and gay. And the big man who was a fine soldier and a child to be handled by his wife, kept singing in a voice that low and that clear and that strong and that taking, to bear it made you drame of rum trickling out of the keg.

"But sure what I'm saying about the beauty and the rapture and the onderstanding of the Ukrainian light opera in which a lark sang when the song poured out of the handful of loveliness that is Olga Pavlova, who couldn't help being loved by the lad who had come for her from across the Danube—sure, as I'm making plain to you, who hasn't a maggot of rale art in your bones—if it's native art that gave beauty to the Ukrainian opera, what in the name of Shannon's power was it that put a touch of hivven in the music of thim black-coated players in the Symphony Orchestra?

"This is a deep problem to be solved only by great thinkers, and that's what a man wid a dry throat cannot be."

A hint so delicately conveyed by Sullivan is a command to be obeyed.

"Only a mane sowl wold not be drenched in the sweet dew that fell from that melting music. Me eyes were wet, I'm telling ye, no matter how dry my throat was. The moaning appeal of the start of the Symphony "From the New World," was, like the opera in Ukrainian, something not to be understood but to be felt. The orchestra was dressed much like you or me, only perhaps not so well as meself, but they'd shame Art if they couldn't be any better dressed than you. They weren't in any native costume, except the lad who led them, whose tails whisked every time his heart jumped into his mouth lest any one of the musicians shouldn't rise up and lep to the command of his wand. And how they played!

"You didn't have to watch them. I closed me eyes and looked at the blind people sitting in the front. Their heads were thrown back or sunk on their chests. They were inert, and yet intent. They couldn't see the coat tails of Mr. Naylor flap as he drew the melting tunes out of the orchestra. But they heard sounds they must have thought were heavently. I did. Thousands others did. An' I wished thousands more of the people of Winniped only knew what Art is giving them in the native costumes, whether in the bright colors of the dresses of the women and men of the Ukraine, or in the short-sleeved dresses of the girls and the ready-to-wear suits of the men who play so divinely in the orchestra.

"But me glass hasn't a drop in it."

(Winnipeg Free Press,
March 13, 1933).

В СПРАВІ ЕКСПОНАТІВ НА ВИСТАВУ В ШІКАГО.

Серед української еміграції Америки, Канади, Арґентини і Бразилії знаходиться велика скількість ріжного роду предметів, які мають історичну, культурну або мистецьку вартість для українського народу. Ми певні, що неодна з тих речей могла би бути прикрасою й атракцією Української Вистави на Всесвітній Виставі в Шікаго.

Приступаючи до збірки матеріялів, потрібних для Вистави, звертаємося з проханням до всіх колекціонерів українських памяток, як також до приватних людей, що зберігають цінні предмети українського местецтва, щоби вони не відмовились випозичити свої експонати на час Вистави.

Для ближчої інформації подаємо, що Корпорація зацікавлена в слідуючих річах:

1. Збірки українських паперових грошей і монет та коштовних марок і мап, історичних документів та портретів історичних постатей, відзнак українського війська, військових одягів та зброї.

2. Предмети народнього мистецтва з усіх земель України:
а. народня ноша, або окремі її части;
б. мистецькі вироби для домашнього вжитку (домашня постанова, посудина, то що;
в. старовинні церковні предмети, як ікони, ризи, євангелія та інші церковні річи і прикраси.

3. Інші мистецькі предмети, як образи українських мистців, різьби й інше.

Дуже побажаними були би теж мистецькі фотографії і картини українського побуту з усіх земель України.

При зголошуванні тих експонатів просимо подати опис предметів, їх походження, евентуального автора і з якого менше-більше часу та місця. Також треба подати хоч приблизно матеріяльну вартість даного експонату.

Рівночасно подаємо до відома, що всі предмети, випозичені на час Вистави, будуть заасекуровані, як також кошти транспорту в обидві сторони понесе Корпорація. Просимо тому всіх, що мають вище наведені річи, зголошувати їх на адресу Корпорації якнайскорше, щоби Корпорація могла зорієнтуватися, які експонати могла би придбати на Виставу тут, за океаном.

Українська Виставова Корпорація Всесвітньої Вистави в Шікаго.

Д-р Мирослав Сіминович, голова,
Ю. Небор, фін. секретар,
Степан Куропась, секретар,
Тарас Шпікула, касієр.

ВАЖНЕ!

Зміна адреси Української Виставової Корпорації Всесвітньої Вистави.

З днем першого березня поміщення Корпорації зістало перенесене з улиці Шікаго число 2006 на евеню **Катедж Гров число 9300.**

Відтепер адресуйте всі листи і посилки на адресу:

Ukrainian Chicago World's Fair Exhibit,
9300 Cottage Grove Ave.,
Chicago, Ill.

Професор знайшов між своїми паперами записник з адресою якогось невідомого йому чоловіка. Професор був педант, любив мати все полагоджене, тому написав до незнакомого лист, у якім питався, чого собі бажає та що міг би зробити для нього. Дістав відповідь, що професор зробив уже все, що міг. Виявилося, що то був перший чоловік професорової жінки.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ.

І. Ч., Нюарк, Н. Дж. — Пишете про „Водне Хрещення" і дивуєтеся, що в цих важких для нашого народу часах є люди, що не мають чого ліпшого до роботи, а беруться ще раз хрестити „дорослих людей". Коли шкода про це говорити, то тимбільше шкода про це писати в часописі, призначенім для народних і просвітних справ.

І. Ч., Бостон, Масс. — Найкраще помістити ті уваги в конвенційнім проекті, виробленім і ухваленім Вашим відділом.

Нентикок, Па. — Чи це принесе кому користь, коли будемо розписуватися про процес громади зі священиком за платню?

В. Б., Блекстон, Масс. — Всяких подяк з краю і виказів жертв не оголошуємо, бо коли гроші є зібрані в Америці й вислані, тоді поміщуємо звіти тих комітетів, які тут в Америці ті жертви зібрали. І думаємо, що й Ваш комітет мусів певно вже свої збірки проголошувати в „Свободі".

К. С., Тонтон, Масс. — В тім дні, як Ви писали лист, допис був уже видрукуваний і „Свобода" з дописом є вже у Ваших руках. Допис вийшов дуже скорочений. А це тому, що Ви звертаєтеся до тих наших спольщених людей, що ходять до польського костела. Вони і так „Свободи" не читають і шкода до них відзиватися через ґазету. Працюйте над ними іншим шляхом. І пишіть завжди про дійсну роботу в громаді, про те, що зроблено й що маєте в пляні зробити, а тоді допис буде для всіх цікавий і буде певно поміщений.

Гемтремк, Міш. — В дописі з 15 березня бає бути: Мирон Касій.

„ЦУДА, ЦУДА ПОВЯДАЙОМ"...

Цікавий народ — наші сусіди. Все в них своє — оригінальне.

Зайдеш у спір, так зараз тобі тицьнуть патентом у вічи, а ти лиш баньки витріщиш.

Може сумніваєшся, що „кравсавица", „розговор", „безголовє", „змагане" і сотки інших слів не є „рдзенні"? Тут, братіку, нічого не втнеш! „Рдзень" по нашому — гейби корінь. Отже дерево росте — скажім — у Варшаві, а корінь сягає... у Київщину. А Київ здобув Болеслав Хробри і т. д.

Знаю вже! Ти певно хочеш закинути сусідам, що їх вояки від 1919 р. співали: „Гей там на гурже дембіна" на мотив: „Гей там на горі Січ іде"... Це, братіку, сталося для стратегічних плянів, щоби ворога збаламутити.

— А те, що я чув у радіо? Не аматор я радія. Якось сидів і нудьгував. На дворі погань — непогода. Сірі думки, наче настирливі крамарі шпигають. А тут тобі з голосника коляда... Така наша, близька і дорога. Не брешу! Цеж: небо і земля...

Музика мене стало переносить у країну мрій.

Підходжу ближче голосника слухаю, слухаю...

А янголята з вулиці Баторія аж захлистуються:

Христус сен родзі,
на сьвят пржиходзі,
пастерже кленкайом,
бога оглындайом,
анєлі сьпевайом,
бога вітайом,
цуда, цуда повядайом...

Шановні Читачі! Якби котрийсь із Вас не міг у цій пісні дошукатися польського коріня зпід... Києва або стратегічних причин, то скажу Вам:

Тут справа дуже проста і ясна.

Попросту: цуда, цуда повядайом. — („Новий Час").

Володька.

ЖАРТУНОВІ ПРИГОДИ

I.

Корова чи кіт?

Іхче був жартун. Мав він жінку, сина, корову й осла. Раз син сказав батькові:

— Тату, я хочу оженитися.

— Хай тобі Аллаг допоможе — відповів батько. — А з ким хочеш оженитися?

— З Абу Аґілевою дочкою. Зветься Халіма.

— Хай тобі Аллаг дасть щастя!

— Та я потребую грошей.

— Скільки?

— Трицять динарів.

— Візьми корову й поведи її завтра на торговицю. Продай корову та заплати за дівчину.

Цю розмову підслухав близький сусід — злодій — тай розповів це свому сусідови, а тамтой свому. Разом було їх три.

І вони зібралися на нараду, радили, нараджувалися, призадумувалися, аж вкінці постановили чекати на Ічхового сина при дорозі та вимантити від нього корову.

Як лише стало свитати, вийшов син з дому дорогою, що вела на торговицю. Зробив шмат дороги, як напроти нього вийшов один із сусідів.

— Благословенний хай буде твій поранок!

— Благословенний хай буде і твій!

— Що ведеш?

— Корову на ярмарок.

— Таж це кіт.

— Батько казав, що це корова.

— Батько хотів посміятися з тебе.

В серце Ічхового сина закрався сумнів: а може дійсно?

І далі йде дорогою, що веде на торговицю. Аллаг сприяє тим, що встають рано.

Зробив іще шмат дороги тай стрічає другого сусіда, що надійшов із протилежного кінця.

— Хай ясний буде твій день!

— Ясний і благословенний!

— Що ведеш?

— Корову на ярмарок.

— Таж це кіт.

— Ні. Батько сказав мені: Візьми корову, виведи її на ярмарок, продай її, а за ті гроші купи собі Халіму, Абу Аґілеву дочку.

— Твій батько зажартував собі з тебе — каже сусід. — Дав тобі кота, а сказав, що це корова.

Сумнів у серці Ічхового сина ще збільшився. Два кажуть йому, що то кіт, то в цьому мусить бути трохи правди. І далі йде дорогою, яка веде на торговицю.

Зробив іще шмат дороги, надходить третій сусід.

— Мир тобі.

— Мир і благословення.

— Що тут маєш зі собою?

— Корову на продаж.

— Таж це кіт, а не корова.

— Ні, батько сказав, що то корова.

— Твій батько все любить жартувати, — каже сусід. — Зажартував собі з тебе.

Задумався Ічхів син: одна сказав про його корову, що то кіт. Приходить іще один і говорить те саме. Приходить третій тай також повідає, що то кіт. Певно мусять знати це, коли так кажуть.

Сердитий пустив корову, вертається до дому тай кричить до батька:

— Ти хотів дурня вчинити з мене? Ти дав мені кота та казав іти продавати корову!

— Хто тобі сказав, що то кіт? — питається Ічхе.

На це син оповідає все, що йому по дорозі пригодилося.

— А де ти подів корову?

— Я пустив її.

На це батько:

— Не журися, сину. Завтра рано візьму осла тай сам піду з ним на торг. Продам осла, а за гроші, що їх дістану за нього, приведу тобі Абу Аґілеву дочку.

II.

Осел, що розсипає гроші.

І цю розмову підслухав сусід. Розповів про неї свому сусідові, а цей свому — всі три фахові злодії. Тому зібралися, радили, нараджувалися, аж ухвалили ждати на Ічху на дорозі та вимантити від нього осла.

Як стало світати, Ічхе осідлав осла, під сідло підложив клапоть вовни, а в вовну встромив кілька штук срібних грошей. Сів на осла тай вибрався в дорогу.

Віхав шмат дороги тай стрічає сусіда.

— Благословенний хай буде твій ранок!

— Благословенний і прославлений!

— Куди їдеш?

— Їду на ярмарок осла продавати.

— Таж це миш, не осел!

— Ні, це осел. І ще до того не звичайний осел, лише такий, що розсипає гроші.

І Ічхе давай гаратати осла палицею. Осел стрясся, а з його хребта посипалися срібні гроші.

Сусід, як побачив це, каже:

— Хай буде осел, хай буде миш, я хочу його купити.

— Ти його не купиш — каже Ічхе. — Не маєш стілки грошей, щоби заплатити за такого осла.

Сів і далі поїхав.

Зробив іще шмат дороги, а тут з протилежного кінця надходить другий сусід.

— Хай щасливий буде твій день!

— Хай щаститься!

— Куди їдеш?

— На ярмарок осла продавати.

— Таж це не осел, лише миш.

— Ні, це осел. Видно, що ти не знаєшся на таких річах, бо то в додатку не звичайний осел, а осел, що розсипає гроші.

І коли так говорили, осел став вертітись і з нього посипалися срібні гроші.

— Осел, чи миш — каже на це сусід — кажи, скільки хочеш за нього. Я куплю.

— Такі осли не для тебе, — відповів Ічхе.

Сів і поїхав далі. Ледви віхав іще трохи дороги, як зявився третій сусід.

— Мир тобі!

— Мир і благословення!

— Що маєш зі собою?

— Таж бачиш. Осла веду на ярмарок. Хочу його продати, а за гроші взяти жінку для сина.

— Таж це миш.

— Ні, це осел. І то осел, який розсипає гроші.

І давай бити осла. Осел здригнувся і йому з хребта посипалися срібні гроші.

Тимчасом надбігли перші два сусіди тай всі три стали намовляти Ічху, щоби їм продав осла. Довго торгувалися, та вкінці згодилися на пятьдесять динарів. Ічхе перерахував гроші та віддав їм осла й наказав і повчив докладно, як мають ходити коло нього й годувати.

Істи йому казав давати лише ласощі, бо крім міґдалів, дактилів і інших ласощів він нічого не торкнеться.

— Замкніть його — повідає Ічхе — на тиждень у стайню, а за тиждень застанете повнісеньку стайню грошей.

(Кінець буде).

The Sport Whirl

ELIZABETH, N. J.
Ukrainian Basketball team triumphs in two court battles.

The Thomas Jefferson Senior High School of Elizabeth, New Jersey recently organized a basketball league. The teams entered in this league are: Ukrainians, Americans, Polish, Irish, Italians, Colored, Lithuanians, Jewish, Germans and Sicilians.

The Ukrainian team is composed of members of the Ukrainian Social Club of Elizabeth, N. J.

In the first game, the Ukrainian team met and defeated the Irish team by score of 13 ta 12. This game was decided in the last few minutes of play.

In their second game the Ukrainian team met with stiff opposition but were able to defeat the Polish team handily enough to the tune of 26 to 16.

At the present time the Ukrainian team is leading the leauge.

Frank Kucmyda.

NORTHAMTON, PA.
Northampton Ukrainians lace Coplay Maroon Reserves.

Northampton Ukes traveled to Coplay and defeated the Maroon Reserves by the score of 24 to 11.

The Ukes, minus Mike Smollen, their star, a 6 ft. 6 pivot man, managed to lace the Maroon Reserves.

Captain Paul Hudick, a classy 6 ft. forward having an average of 10 points per game, tallied 4 field goals from difficult angles. His abiity to play any positions is a great help in all our victories.

Michael Sayuk, the shortest man, is the best long and lift handed shot on the squad. The calmest and coolest player.

The best defensive playing was executed by John Pontician. His ability to stop and break up plays of the opposing team has helped his team to victory. He plays a steady game at center and guard. His score for the game was 3 field goals for a total of 6 points.

Although held scoreless the Sawka —brothers, Peter and William, exhibited fine passing and working the ball through the defense of the oppos-Alex Paly and John Husack also played while William, the scrappy guard, shows some great speed while at play. Alex Pay and John Husack also played.

All players have High School experience. The accuracy in shooting fouls is remarkable.

The game was well officiated by Spaits and Smith.

W. Zahoruyko.

CLEVELAND, O.
Basketeers in Lime Light.

Three Cossacks of Cleveland, O., were instrumental in bringing the Senate championship to Lincoln High School. The three basketeers are Emil Wolansky, Paul Olshanicki, of the Varsity Squad, and Mike Wolansky, of the seconds. The Varsity chalked up a wins and one loss while the seconds registered 10 victories out of 10 games.

Besides being an accurate shooting forward eligible for a berth on the all-scholastic and all-senate cage quintet, Emi Volansky won the distinction of being the best left fielder in class D, while a member of the Wyona Ball Club of the Cleveland Amateur Baseball Association. Although he is small in stature he is one of the most cleverest and shiftiest, forwards in the Senate.

Paul (Olsen) Olshanicki, the slugging first-base man of the Wyonas and Piper Clothes, is also a member of the Lincoln Quintet. Last season he headed the list of sluggers in Class D with 9 home runs and 14 doubles. Everyone of his homers responsible for a victory over a tough foe. A homen in the last of the ninth inning with one man on, by Paul Olsen, beat the pals co-leaders of the league by a score of 9 to 8.

On the second squad, which ended the season undefeated, are two Ukes, both brothers. Mike Wolansky the older of the two, a member of the Cossacks, played a guard position while his younger brother Walter played a forward position. Both boys were the main cogs of the 1933 champs.

Ted Kaplysh.

CLEVELAND, O.
Cossacks Seek Contests.

The Cossacks Fine Arts Club of Cleveland, O., would like to schedule a few out of town games with other Ukrainian teams.

The days most suitable would be Friday night, Saturday, or Sunday. The dates most convenient are March 31; April 1, 2, 7, 8, 9, 14, 15 and 16. Teams wishing to schedule a post season game write Ted Kaplysh, sports director, at 1294 Holmden Ave., Cleveland, Ohio, as soon as possible.

Ted Kaplysh.

ВІДОЗВА УКРАЇНСЬКОЇ ГРОМАДИ В Ч. С. Р.

Філія Української Громади в Ч. С. Р. в Ліберці приступила до придбання національного прапору. Проєкт прапору зробив проф. Лісовський. На прапорі є два образи: один свята Покрова, козацького типу, а другий емблєма соборности. Прапор цей має бути переданий першому українському полкови, який буде орґанізуватись на чехословацькій території для боротьби з окупантами. Він шовковий, вишиваний гобеліном, коштуватиме біля 9,000 чеських корон. Наша філія приступила до його придбання з кінцем минулого року. Кожний наш член зобовязався жертвувати на цю ціль 100 ч. кор., а членів у нас около 60 чоловік. Але тепер прийшло велике безробіття й члени не можуть правильно платити вкладок.

Тому звертаємось до націоналістичних орґанізацій та націоналістів, щоби вступили в члени нашого прапору.

Кожна органі ація, що жертвує хоч $20 на прапор, буде записана д Золотої Книги, з яких будуть поміщені фотоґрафія та житепис орґанізації, імена членів управи і т. п. Окремі особи, які жертвують по $25, будуть у Золотій Книзі з фотоґрафією і життєписом.

Памятна Золота Книга вже зроблена й у будучім буде передана до Національного Музею. Прапор має бути посвячений на Зелені Свята ц. р.

Ласкаво просимо не відмовитись стати членом нашого прапору, та помогти нам здійснити нашу ідею, щоб під цим прапором станути до боротьби з окупантами.

Гроші просимо слати на адресу нашого скарбника, п. Василя Пікуша

Horni Rurodol c. 50
u Liberci, C. S. R.

З націоналістим привітом

Управа Філії Української Громади в Ліберці.

ЗРАДНИК.

Петро був собі середній господар, і жив не зле зі своєю родиною, лише мав дуже велику хибу: був ласий на гроші. Громадяни його села в більшости визначалися чеснотою і всі держалися разом за свою правду.

Прийшли вибори. А ті вибори обезчестили неодного доброго чоловіка. Так зявилися по наших українських селах ріжні кандидати на послів. Особливо ворожі партії дуже побивалися за мандати й обдурювали наших людей, приобіцюючи їм гори й доли. Ворожій партії бракували два три голоси. От ворожий аґітатор підійшов до Петра, упхав йому сотку та приобіцяв тисячі. Лише наш Петро віддав свій голос ворогови, так його щось стиснуло за серце і стало йому так, наче би напився трійла. Він скоро побіг додому і ляг на постіль. Його страшно боліло коло рота і так стало йому страшно, наче мав би вмирати. Як він пролежався і встав, то жінка й діти, як його побачили, почали плакати та кричати страшно.

— Тату, ви цілком змінилися. Ваші вуха грубі і великі. Ваш рот став такий страшний. Хто вас так справив?

— Чоловіче, ти поповнив щось страшного. Так лише зрадник виглядає.

Жінка ломила руки, розпучливо плакала і кричала.

— Я не хочу сидіти зі зрадником в одній хаті, я не буду зі зрадником їсти коло одного стола.

— Тату, ви нам зробили страшний стид, ідіть собі геть!

Петро спустив голову і пішов у село, щоби не чути плачу та докорів. Але в селі чекало його ще гірше. Всі втікали від нього і кричали, що він є зрадником і стидом для цілого села. Діти сміялися з нього і показували пальцями. Петро не мав де подітись і пішов за село. Подумав собі, як має таку нечесть, най має хоч гроші, і пішов до того ворожого аґітатора по свої тисячі. Той, як його побачив, та в сміх.

— Бач, який красний! Що гадаєш? Я дурний тепер давати тобі гроші? Мені на виборах треба було одного голосу, то я мусів тобі приобіцяти. На виборах так робиться. А тепер? Мені тебе не треба. Забирайся геть, і то зараз, бо скажу тебе викинути, ти зраднику. Диви, які в нього вуха і яка морда. Ти вже добре назначений.

Петро відчув велику кривду: його Бог дуже тяжко покарав. Він не може повернутися до своїх, ні до чужих. Всі його відцуралися. До свого села, додому не мав він чого вертатися. Нічого йому не лишалося, як лише йти в світ. І він пішов. У густім лісі він відпочивав і там заснув. Страшний сон йому приснився. Якась баба повела його на той світ і там водила його по пеклі та показувала йому всіх зрадників, тих, що жили і вмерли зрадниками. Вони там страшно карались: одні горіли в горіючій смолі, другі качали догори великі камені, треті мусіли постійно жорнити, інші знов бродили по смердячих гноях. Всім капає з чола піт і не сміють відпочивати: це все за те, що зрадили свій нарід і край. Йому було страшно від тих мук. Він пробудився, а коло нього справді стояла стара бабуся й так ласкаво на нього дивилася. Петра огорнув великий жаль. Через свою зраду він стратив усе. Але найдорожче, найвище, що він утратив, це свою людську і громадянську честь. Він почав старій бабі розказувати все про себе, та питає так розпучливо, чи є ще для нього в життю якийсь поратунок.

— Є — сказала баба твердим словом. Вивела його за ліс, показала йому биту рівну дорогу. — Йди тай іди цею дорогою, аж вона тебе заведе під велику стрімку скалу. Під тою скалою знайдеш великий тяжкий джаґан, коновку води і кіш сухого хліба. Ти маєш довбати у скалу доти, поки не добудеш кремінь — освіту. Як натрапиш на той камінь, то вся скала засяє і те світло просвітить твою душу й визволить тебе від твого гріха — ти вратований. Тоді ти можеш знов вернутись до свого народу, до своїх громадян, до своєї родини. Всі тобі забудуть твою провину і ти станеш новим, чесним чоловіком і, починаючи своє життя, прислужишся ще свойому народови і рідному краєви.

— А як довго я мушу лупати ту скалу?

— Не знаю. Це залежить від того, яка велика твоя провина. Може десять років, а може двацять — а може ще довше...

— О, то дуже довго! Я постаріюся й посивію і на все буде запізно!

— Ні, добрий чоловіче, на добре ніколи не запізно! Один день прожити чесно і чинити добро свому народови і краєви варта більше, ніж жити довгі роки в нечести. Той, що в своїм життю забуває на свій нарід у його лихоліттю й байдужий до нього, а дбає лише про свої вигоди і збогачення, не має ніякої чести і не знає, що таке правда. Іди, чоловіче, цею правою дорогою, і вір у те, що по великих трудах і муках засвітить тобі вогонь освіти: лише світло спасе тебе!

Сидонія Никорович.

ТАРЗАН У СЕРЦІ ЗЕМЛІ. (1)

Тарзан з малп спинився на хвилину й почав прислухуватись та обнюхувати повітря. Його вухо спіймало такий звук, якого ніяке інше людське вухо не могло чути. Звуки були ще занадто слабі, а Тарзан уже зрозумів, що нові „гості" зявлялися в Африці, бо ті звуки були не такі, які видають ті, що постійно перебувають у його частині Африки. Тарзан подався в тім напрямі, звідки до нього доходили звуки. Він завжди робив так, бо хотів бачити й пізнати кожде, чи кождого, що зявиться в його джунглях.

Недалеко біля Тарзана були його приятелі: носоріг Буто, слон Тантор та лев Нума. Але Тарзан тепер не звертав на них уваги. Вона була звернена в іншому напрямі. Він шукав когось, чи чогось, і тепер, здається, натрапив на те, чого шукав. Тарзан подався швидко по деревах уперед. Він спинився й почав обнюхувати повітря. Тепер він занюхав запах чорних людей з примішкою до нього запаху білих. Скоро Тарзан почув тупіт босих ніг.

Тарзан наблизився на край полянки, через яку переходили чорні. Вони, не зважаючи на вагу, що кождий ніс на собі, йшли бадьоро вперед, наспівуючи свої дикунські пісні. Попереду них ішов білий мужчина. На вигляд він був молодим. Тарзан інстинктовно пізнавав людей і тепер він побачив, що молодий білий викликав довіря до себе. Тарзан рішив по приятельському стрінути цього чужинця в своїх джунґлях і в потребі взяти його під свою опіку.

Як тінь Тарзан подався по деревах далі. Він вибрав відповідне місце й легенько стрибнув дерева на землю, очікуючи, поки зпоза закруту стежки не покажуться люди. Чорні дикуни несподівано побачили перед собою невідомого, який стояв, схрестивши руки на грудях. Вони з вигляду не знали Тарзана, а тому кинулися тікати геть. Тарзан спинив їх, сказавши грімко: „Я Тарзан з малп. Не бійтеся мене. Чого ви прийшли сюди?" — спитав він білого.